

Υπόθεση T-52/02

Société nouvelle des couleurs zinciques SA (SNCZ)

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Ανταγωνισμός — Άρθρο 81 ΕΚ — Σύμπραξη — Αγορά του φωσφορικού ψευδαργύρου — Πρόστιμο — Άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 — Αρχές της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως — Προσφυγή ακυρώσεως»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (πέμπτο τμήμα) της 29ης Νοεμβρίου 2005 . . . II - 5013

Περίληψη της αποφάσεως

1. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Ανώτατο ποσό — Υπολογισμός — Διάκριση μεταξύ τελικού ποσού και ενδιάμεσου ποσού του προστίμου — Συνέπειες (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2)

II - 5005

2. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κριτήρια — Μείωση του ύψους του προστίμου ως αντιστάθμιση για τη συνεργασία της εμπλεκόμενης επιχειρήσεως — Μείωση πραγματοποιούμενη επί του ποσού που προκύπτει από την εφαρμογή του κανόνα περί ανωτάτου ύψους των προστίμων
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2· ανακοίνωση 96/C 207/04 της Επιτροπής)

3. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κατευθυντήριες γραμμές που θέσπισε η Επιτροπή — Δυνατότητα να λαμβάνεται υπόψη η ιδιαίτερη κατάσταση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2· ανακοίνωση 98/C 9/03 της Επιτροπής)

4. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Ανάλυση της πραγματικής δυνατότητας προκλήσεως ζημίας στη θιγόμενη αγορά — Κρίσιμο στοιχείο τα κατεχόμενα από την οικεία επιχείρηση μερίδια αγοράς
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2)

5. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κατάταξη των οικείων επιχειρήσεων σε κατηγορίες έχουσες το ίδιο συγκεκριμένο αρχικό ποσό προστίμου — Προϋποθέσεις
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2)

6. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Υποχρέωση συνυπολογισμού του κύκλου εργασιών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και διασφαλίσεως της αναλογικότητας των προστίμων προς τον κύκλο εργασιών — Δεν συντρέχει
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2)

7. Ανταγωνισμός — Κοινωνικοί κανόνες — Παραβάσεις — Διάπραξη εκ προθέσεως — Έννοια
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15)

8. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κριτήρια — Πρώτη επέμβαση της Επιτροπής σε συγκεκριμένο τομέα — Οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις — Δεν περιλαμβάνεται
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2· ανακοίνωση 98/C 9/03 της Επιτροπής)

9. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Επιβολή — Προϋπόθεση να αντλεί η επιχείρηση κέρδος από την παράβαση — Δεν υφίσταται — Καθορισμός — Κριτήρια — Σοβαρότητα των παραβάσεων — Ελαφρυντικές περιστάσεις — Μη ύπαρξη κέρδους — Δεν περιλαμβάνεται (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2· ανακοίνωση 98/C 9/03 της Επιτροπής, σημείο 2, εδ. 1)
10. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κριτήρια — Συνολικός κύκλος εργασιών της οικείας επιχείρησης — Κύκλος εργασιών πραγματοποιηθείς με τα εμπορεύματα τα οποία αποτελούν αντικείμενο της παραβάσεως — Αντίστοιχη συνεκτίμηση — Όρια (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2)
11. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κατάταξη των οικείων επιχειρήσεων σε κατηγορίες έχουσες το ίδιο συγκεκριμένο αρχικό ποσό προστίμου — Κατάταξη μιας επιχείρησης στην ίδια ομάδα με άλλες επιχειρήσεις έχουσες υψηλότερο κύκλο εργασιών — Παραβίαση των αρχών της αναλογικότητας και της ίσης μεταχείρισεως — Δεν εμπίπτει — Προϋποθέσεις (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2)

1. Το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, ορίζοντας ότι η Επιτροπή μπορεί να επιβάλλει πρόστιμα ύψους μέχρι δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο εκάστη από τις επιχειρήσεις που μετέσχαν στην παράβαση, απαιτεί τη μείωση του προστίμου που επιβάλλεται τελικά σε μια επιχείρηση, σε περίπτωση που το πρόστιμο αυτό υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών της, ανεξαρτήτως των ενδιάμεσων πράξεων υπολογισμού που έγιναν προκειμένου να ληφθούν υπόψη η σοβαρότητα και η διάρκεια της παραβάσεως. Επομένως, το ανώτατο όριο του δέκα τοις εκατό που προβλέπει η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνον επί του ποσού του τελικώς επιβαλλομένου από την Επιτροπή προ-

στίμου και όχι επί των ενδιάμεσων πράξεων υπολογισμού, περιλαμβανομένου του καθορισμού του αρχικού ποσού για τον υπολογισμό αυτόν.

Εξάλλου, εφόσον η Επιτροπή χρησιμοποιεί στον υπολογισμό της ένα ενδιάμεσο ποσό, το οποίο περιλαμβάνει ένα αρχικό ποσό και το οποίο υπερβαίνει το ανώτατο όριο του δέκα τοις εκατό επί του κύκλου εργασιών της οικείας επιχείρησης, το γεγονός ότι ορισμένοι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά τον εν λόγω υπολογισμό δεν αντικατοπτρίζονται στο τελικό ποσό του προστίμου δεν μπορεί να επικριθεί,

δεδομένου ότι τούτο αποτελεί συνέπεια της απορρέουσας από το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 απαγορεύσεως της υπερβάσεως του ανωτάτου ορίου που ανέρχεται στο δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών της οικείας επιχειρήσεως.

(βλ. σκέψεις 38-40)

2. Η ερμηνεία που υιοθέτησε η Επιτροπή για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων στον τομέα του ανταγωνισμού, κατά την οποία ο παράγοντας που αφορά τη συνεργασία λαμβάνεται υπόψη μετά την εφαρμογή του ανωτάτου ορίου του δέκα τοις εκατό επί του κύκλου εργασιών της οικείας επιχειρήσεως που προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και συνεπώς ασκεί άμεση επιρροή επί του ποσού του προστίμου, διασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα της ανακοινώσεως περί συνεργασίας σε υποθέσεις συμπράξεων. Πράγματι, αν το βασικό ποσό υπερέβαινε κατά πολύ το όριο του δέκα τοις εκατό, πριν από την εφαρμογή της εν λόγω ανακοινώσεως, αλλά το όριο αυτό δεν μπορούσε να εφαρμοστεί άμεσα, η οικεία επιχείρηση θα είχε πολύ λιγότερα κίνητρα για να συνεργαστεί με την Επιτροπή, δεδομένου ότι το τελικό

πρόστιμο θα μειωνόταν μέχρι το δέκα τοις εκατό είτε συνεργαζόταν είτε όχι.

(βλ. σκέψη 41)

3. Οι κατευθυντήριες γραμμές που θέσπισε η Επιτροπή για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ παρέχουν στην Επιτροπή τη δυνατότητα να λαμβάνει υπόψη, όταν το επιβάλλουν οι περιστάσεις, την ιδιαίτερη κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

(βλ. σκέψη 42)

4. Στο πλαίσιο της αναλύσεως της πραγματικής οικονομικής δυνατότητας των αυτουργών της παραβάσεως να προξενήσουν σημαντική ζημία στον ανταγωνισμό, που πραγματοποιείται με σκοπό τον καθορισμό του ύψους του προστίμου που επιβάλλεται λόγω παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού και συνεπάγεται εκτίμηση της πραγματικής σημασίας των επιχειρήσεων αυτών στη θιγόμενη αγορά, δηλαδή της επιδράσεώς τους στην αγορά αυτή, ο συνολικός κύκλος εργασιών παρουσιάζει ατελώς τα πράγματα. Πράγματι, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι μια ισχυρή επιχείρηση με πληθώρα διαφορετικών δραστηριοτήτων είναι παρούσα απλώς επικουρικώς σε συγκεκριμένη αγορά προϊόντων. Ομοίως, δεν αποκλείεται μια επιχείρηση με σημαντική θέση σε εξωκοινοτική γεωγραφική αγορά να κατέχει απλώς και μόνο ασθενή θέση

στην κοινοτική αγορά ή στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο. Στις περιπτώσεις αυτές, το γεγονός και μόνον ότι η εν λόγω επιχείρηση πραγματοποιεί σημαντικό συνολικό κύκλο εργασιών δεν σημαίνει οπωσδήποτε ότι ασκεί αποφασιστική επίδραση στη θιγόμενη αγορά. Για τον λόγο αυτό, μολονότι τα μερίδια αγοράς που κατέχει μια επιχείρηση δεν μπορούν να έχουν καθοριστική σημασία προκειμένου να συναχθεί αν μια επιχείρηση ανήκει σε μια ισχυρή οικονομική οντότητα, είναι αντιθέτως κρίσιμα για τον προσδιορισμό της επιρροής που η επιχείρηση μπορεί να ασκήσει στην αγορά.

προστίμων και μολονότι ο υπολογισμός του προστίμου δεν πρέπει να διέπεται από απλό μαθηματικό τύπο, το ποσό των προστίμων πρέπει, τουλάχιστον, να είναι ανάλογο προς τα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη για να εκτιμηθεί η σοβαρότητα της παραβάσεως.

Κατά συνέπεια, όταν η Επιτροπή κατατάσσει τις οικείες επιχειρήσεις σε κατηγορίες για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, ο καθορισμός των ορίων εκκινήσεως για καθεμία από τις κατ' αυτόν τον τρόπο προσδιοριζόμενες κατηγορίες πρέπει να είναι συνεπής και αντικειμενικώς δικαιολογημένος.

(βλ. σκέψη 65)

(βλ. σκέψεις 67, 68)

5. Σύμφωνα με το σημείο 1 Α, έκτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών που θέσπισε η Επιτροπή για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, μια «σημαντική» διαφορά στο μέγεθος των επιχειρήσεων που διέπραξαν παράβαση της ίδιας φύσεως μπορεί ιδίως να δικαιολογήσει διαφοροποίηση στην εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως. Εξάλλου, μολονότι η Επιτροπή διαθέτει κάποιο περιθώριο εκτίμησης κατά τον καθορισμό του ύψους των
6. Κατά την επιμέτρηση των προστίμων στον τομέα του ανταγωνισμού, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να πραγματοποιεί τον υπολογισμό με βάση ποσά στηριζόμενα στον κύκλο εργασιών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων ούτε να εξασφαλίζει, σε περίπτωση που επιβάλλονται πρόστιμα σε πλείονες επιχειρήσεις εμπλεκόμενες στην ίδια παράβαση, ότι τα τελικά ποσά των προστίμων στα οποία θα καταλήξει ο υπολογισμός της για τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις θα αντικατοπτρίζουν οιαδήποτε μεταξύ

τους διαφορά ως προς τον συνολικό κύκλο εργασιών τους ή ως προς τον κύκλο εργασιών τους στην αγορά του επίμαχου προϊόντος.

Οι αρχές αυτές έχουν εφαρμογή ακόμη και αν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις βρίσκονται στην ίδια κατάσταση ως προς τους παράγοντες που αφορούν τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως.

(βλ. σκέψεις 73-75)

Συναφώς, το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 ομοίως δεν επιβάλλει όπωσ, σε περίπτωση που επιβάλλονται πρόστιμα σε πλείονες επιχειρήσεις εμπλεκόμενες στην ίδια παράβαση, το επιβαλλόμενο σε μια μικρού ή μεσαίου μεγέθους επιχείρηση πρόστιμο δεν είναι υψηλότερο, σε ποσοστό επί του κύκλου εργασιών, από τα επιβαλλόμενα στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις πρόστιμα. Συγκεκριμένα, από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι, τόσο για τις επιχειρήσεις μικρού ή μεσαίου μεγέθους όσο και για τις επιχειρήσεις μεγαλύτερου μεγέθους, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, η σοβαρότητα και η διάρκεια της παραβάσεως. Κατά το μέτρο που η Επιτροπή επιβάλλει στις επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην ίδια παράβαση δικαιολογημένα πρόστιμα για καθεμία από αυτές, σε σχέση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, δεν μπορεί να της προσαφθεί ότι, για ορισμένες από αυτές, το πρόστιμο είναι υψηλότερο, σε σχέση με τον κύκλο εργασιών, από το πρόστιμο άλλων επιχειρήσεων.

7. Για να μπορεί να θεωρηθεί ότι μια παράβαση των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού διαπράχθηκε εκ προθέσεως δεν είναι απαραίτητο η επιχείρηση να έχει επίγνωση ότι παραβαίνει τους κανόνες αυτούς, αλλά αρκεί το ότι δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η συμπεριφορά της είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού.

Συνεπώς, ορθώς η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη της κατά τον υπολογισμό των προστίμων το ότι η οικεία επιχείρηση δεν διαθέτει νομική υπηρεσία.

(βλ. σκέψεις 82-83)

8. Η Επιτροπή δεν υποχρεούται να επιβάλλει επεικέστερα πρόστιμα σε υποθέσεις ανταγωνισμού οσάκις ενεργεί για πρώτη φορά σ' έναν συγκεκριμένο τομέα και τίποτε δεν την υποχρεώνει

να επιβάλλει επεικέστερα πρόστιμα όταν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Πράγματι, το μέγεθος της επιχειρήσεως λαμβάνεται υπόψη από το ανώτατο όριο που καθορίζει το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και από τις κατευθυντήριες γραμμές που θέσπισε η Επιτροπή για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Πλην αυτών των δύο περιπτώσεων όπου λαμβάνεται υπόψη το μέγεθος, δεν υπάρχει κανένας λόγος διαφορετικής αντιμετώπισης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από τις άλλες επιχειρήσεις. Το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν τις απαλλάσσει από το καθήκον τηρήσεως των κανόνων ανταγωνισμού, όπως ορθώς ισχυρίζεται η Επιτροπή.

(βλ. σκέψη 84)

συνέπεια, η Επιτροπή δεν είναι υποχρεωμένη, προκειμένου να καθορίσει το ύψος των προστίμων, να λάβει υπόψη την έλλειψη κέρδους από την εν λόγω παράβαση.

Συναφώς, μολονότι η Επιτροπή μπορεί, σύμφωνα με το σημείο 2, πρώτο εδάφιο, πέμπτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών της για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ και λόγω επιβαρυντικών περιστάσεων, να αυξήσει το πρόστιμο, ούτως ώστε αυτό να υπερβεί το ύψος του αθέμιτου οφέλους που αποκομίστηκε χάρη στην παράβαση, η δυνατότητα αυτή δεν έχει ως αποτέλεσμα ότι η Επιτροπή αναλαμβάνει εφεξής την υποχρέωση να αποδείξει σε κάθε περίπτωση, προκειμένου να καθορίσει το πρόστιμο, το οικονομικό όφελος που συνδέεται με τη διαπιστωθείσα παράβαση. Με άλλα λόγια, η έλλειψη του οφέλους αυτού δεν μπορεί να θεωρηθεί ελαφρυντική περίπτωση.

9. Μολονότι το ύψος του προστίμου που επιβάλλεται λόγω παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού πρέπει να είναι ανάλογο προς τη διάρκεια της παραβάσεως και προς τα λοιπά στοιχεία που μπορούν να επηρεάσουν την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως, μεταξύ των οποίων το κέρδος που αποκόμισε οι οικεία επιχείρηση από τις πρακτικές της, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν αποκόμισε κανένα όφελος από την παράβαση δεν μπορεί να εμποδίσει την επιβολή προστίμου, διότι διαφορετικά το πρόστιμο θα έχανε τον αποτρεπτικό του χαρακτήρα. Κατά

(βλ. σκέψεις 89-91)

10. Για την επιμέτρηση του προστίμου που επιβάλλεται λόγω παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, δεν πρέπει να προσδίδεται στον συνολικό κύκλο εργασιών της επιχείρησης ούτε στο μέρος του κύκλου αυτού εργασιών που προέρχεται από τα εμπορεύματα που αποτέλεσαν αντικείμενο της παραβάσεως δυσανάλογη σημασία σε σχέση με τα λοιπά στοιχεία εκτιμήσεως, οπότε ο καθορισμός προσήκοντος προστίμου

δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα απλού υπολογισμού στηριζομένου στον συνολικό κύκλο εργασιών, ιδίως εφόσον τα οικεία εμπορεύματα αντιπροσωπεύουν μικρό μόνον ποσοστό του κύκλου αυτού.

(βλ. σκέψη 99)

11. Δεν συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ούτε της αρχής της αναλογικότητας το γεγονός ότι, κατά τον υπολογισμό του ύψους των προστίμων λόγω παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η οικονομική δυνατότητα των εμπλεκομένων επιχειρήσεων και να καθορίσει τα πρόστιμα σε ύψος το οποίο

να διασφαλίζει επαρκές αποτρεπτικό αποτέλεσμα, η Επιτροπή κατατάσσει μια επιχείρηση στην ίδια ομάδα με άλλες επιχειρήσεις των οποίων ο συνολικός κύκλος εργασιών είναι υψηλότερος, ούτως ώστε να επιβάλλεται σε όλες το ίδιο αρχικό ποσό προστίμου, εφόσον αυτές οι διάφορες επιχειρήσεις συγκεντρώθηκαν σε μια κατηγορία διότι προσομοιάζουν πολύ οι κύκλοι τους εργασιών στη σχετική αγορά και τα μερίδιά τους αγοράς και, εν προκειμένω, η διαφορά μεγέθους της οικείας επιχείρησης σε σχέση με τις λοιπές επιχειρήσεις δεν είναι τόσο σημαντική ώστε αυτή να πρέπει να καταταγεί σε διαφορετική κατηγορία.

(βλ. σκέψεις 69, 111, 112)